

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2026-58-54>

УДК 336.1:352.07:330.34

Бороденко Тетяна Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів імені Віктора Федосова,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-3202-5491>

Гапонюк Микола Анатолійович

кандидат економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів імені Віктора Федосова,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1541-0307>

Куліш Ганна Ігорівна

аспірантка,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-8898-8037>

Tetiana Borodenko, Mykola Gaponiuk, Hanna Kulish

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

**ФІНАНСОВА СПРОМОЖНІСТЬ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЯК ОСНОВА СТАЛОГО
ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ****FINANCIAL CAPACITY
OF TERRITORIAL COMMUNITIES AS A FOUNDATION FOR
SUSTAINABLE POST-WAR RECOVERY OF UKRAINE**

Анотація. У статті досліджено фінансову спроможність територіальних громад як ключову основу забезпечення сталого повоєнного відновлення України. Узагальнено теоретичні підходи до трактування фінансової спроможності як інтегральної характеристики, що відображає здатність громад формувати, ефективно використовувати та мобілізувати фінансові ресурси для реалізації власних і делегованих повноважень. Представлено оцінювання фінансової спроможності 1331 територіальної громади за системою бюджетних показників, що дозволило виявити суттєві міжрегіональні диспропорції та залежність рівня фінансової стійкості від структури доходної бази та інституційної спроможності. Обґрунтовано роль фінансово спроможних громад у забезпеченні інвестиційної активності, реалізації проєктів відновлення та зміцненні соціально-економічної стійкості територій. Визначено ключові напрями посилення фінансової автономії громад у контексті реалізації стратегій сталого розвитку.

Ключові слова: фінансова спроможність, територіальні громади, місцеві бюджети, фінансова автономія, сталий розвиток, повоєнне відновлення, бюджетна децентралізація, публічні фінанси, місцеве самоврядування.

Summary. The article examines the financial capacity of territorial communities as a fundamental basis for ensuring sustainable post-war recovery in Ukraine. Theoretical approaches to defining financial capacity are generalized, considering it as an integrated characteristic reflecting the ability of communities to generate, mobilize, and efficiently manage financial resources to perform their own and delegated functions. Particular attention is paid to the role of financial capacity as a key institutional and economic prerequisite for infrastructure reconstruction, provision of public services, and strengthening local economic resilience under post-war conditions. An empirical assessment of the financial capacity of 1,331 territorial communities based on a system of budgetary indicators was conducted. The results revealed significant interregional disparities in financial sustainability and demonstrated the dependence of financial capacity on the structure and stability of local revenue sources, the level of economic development, and institutional effectiveness of local self-government. It was found that communities with diversified revenue bases and higher levels of financial autonomy show greater readiness to implement recovery projects, attract investment, and co-finance development initiatives. The study also analyzes the impact of fiscal decentralization, intergovernmental transfers, international financial assistance, and investment mechanisms on strengthening local financial systems. Special attention is given to the role of international cooperation, digitalization, and institutional

reforms in enhancing the financial resilience and governance capacity of territorial communities. The findings confirm that financially capable communities play a critical role in ensuring balanced regional development, reducing spatial inequalities, and supporting long-term economic, social, and environmental sustainability. Key directions for strengthening financial capacity are identified, including improving revenue mobilization, enhancing financial management, expanding investment opportunities, and ensuring transparency and accountability in the use of recovery funds. The results of the study may serve as a basis for improving public financial policy and developing effective mechanisms to support sustainable post-war recovery at the local level.

Keywords: financial capacity, territorial communities, local budgets, financial autonomy, sustainable development, post-war recovery, fiscal decentralization, public finance, local self-government.

Постановка проблеми. В умовах воєнної агресії фінансова спроможність територіальних громад стала критичним фактором забезпечення соціальної стабільності, відновлення інфраструктури та реалізації стратегій сталого розвитку. Війна призвела до структурних змін у доходній базі місцевих бюджетів, перерозподілу податкових надходжень та зростання видаткового навантаження [1].

У 2024 році та на початку 2025 року фінансова архітектура місцевих бюджетів зазнала додаткових змін у зв'язку з коригуванням бюджетної політики, зокрема перерозподілом частини ПДФО з грошового забезпечення військовослужбовців до державного бюджету.

Станом на 2025 рік територіальні громади функціонують у середовищі підвищених ризиків, які включають: нерівномірність економічного відновлення регіонів; збереження високого рівня воєнних та безпекових видатків; демографічні втрати та міграційні процеси; зростання потреб у фінансуванні інфраструктурної реконструкції; обмеженість власних доходних джерел у частини громад.

Фінансова спроможність у таких умовах виступає не лише характеристикою поточного стану місцевих фінансів, а й стратегічною передумовою реалізації цілей сталого розвитку на локальному рівні. Саме здатність громади акумулювати, ефективно розподіляти та раціонально використовувати фінансові ресурси визначає її можливості щодо: відновлення зруйнованої інфраструктури; забезпечення базових соціальних послуг; підтримки малого та середнього бізнесу; впровадження енергоефективних та екологічно орієнтованих проєктів; залучення інвестицій та міжнародної допомоги.

Питання фінансової спроможності громад набуває нового змісту у зв'язку з плануванням комплексних програм повоєнного відновлення, що передбачають значні обсяги внутрішніх і зовнішніх ресурсів. Проте доступ до цих ресурсів значною мірою залежить від бюджетної дисципліни, прозорості управління та наявності співфінансування з боку місцевих бюджетів [2, с. 106]. Таким чином, громади з вищим рівнем фінансової автономії та стабільною доходною базою отримують суттєві конкурентні переваги в процесі відбудови.

У науковому дискурсі фінансова спроможність традиційно розглядається як інтегральна харак-

теристика, що включає обсяг власних доходів, рівень бюджетної автономії, здатність до самофінансування розвитку та ефективність використання ресурсів. Проте до цього переліку доцільно додати ще один компонент – інституційну готовність громади до управління ресурсами відновлення та реалізації проєктів сталого розвитку.

Таким чином, постає наукова проблема комплексної оцінки фінансової спроможності територіальних громад у контексті переходу від воєнної адаптації до фази сталого повоєнного відновлення. Необхідність поєднання кількісного аналізу бюджетних показників із дослідженням структурних трансформацій доходної бази та інституційних механізмів управління ресурсами зумовлює актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фінансова стійкість громад визначає їх здатність забезпечувати публічні послуги, підтримувати економічну активність і формувати інвестиційний потенціал у післявоєнний період [3, с. 21]

Фінансова спроможність територіальних громад трактується як здатність формувати достатній обсяг власних та залучених ресурсів для виконання делегованих і власних повноважень та забезпечення цілей сталого розвитку. Механізм фінансування сталого розвитку передбачає поєднання державних, приватних, міжнародних та комбінованих джерел ресурсів, а також дотримання принципів прозорості, підзвітності та ефективного управління фінансовими потоками [4, с. 53]

В умовах воєнного стану ключовими інструментами підтримки фінансової стійкості виступають: міжбюджетні трансферти; диверсифікація доходної бази; використання інноваційних фінансових інструментів; муніципальні запозичення та державно-приватне партнерство [1].

Проблематика фінансової спроможності територіальних громад є предметом активного наукового дискурсу в контексті бюджетної децентралізації, реформування місцевого самоврядування та сучасних викликів воєнного і повоєнного періоду. Так, у працях А. Буряченка та І. Філімошкої фінансова спроможність інтерпретується передусім через призму достатності фінансових ресурсів громади для забезпечення якісного надання публічних послуг [5, с. 58]. Автори акцентують увагу на функціональному вимірі цієї категорії,

підкреслюючи її зв'язок із фінансуванням базових сфер суспільного виробництва – освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, культури та житлово-комунального господарства. Такий підхід дозволяє розглядати фінансову спроможність як інструмент забезпечення соціальних стандартів та гарантій на локальному рівні.

Інший Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фінансова стійкість громад визначає їхню здатність забезпечувати публічні послуги, підтримувати економічну активність та формувати інвестиційний потенціал у післявоєнний період [3, с. 21].

Фінансова спроможність територіальних громад розглядається як здатність формувати достатній обсяг власних і залучених ресурсів для реалізації делегованих і власних повноважень та досягнення цілей сталого розвитку. Механізм його фінансування передбачає поєднання державних, приватних, міжнародних і змішаних джерел із дотриманням принципів прозорості, підзвітності й ефективного управління [4, с. 53]. В умовах воєнного стану ключовими інструментами підтримки фінансової стійкості є міжбюджетні трансферти, диверсифікація доходів, інноваційні фінансові інструменти, муніципальні запозичення та державно-приватне партнерство [1].

У науковому дискурсі фінансова спроможність трактується по-різному. А. Буряченко та І. Філімошкіна пов'язують її з достатністю ресурсів для якісного надання публічних послуг і фінансування базових соціальних сфер [5, с. 58]. С. Сембер, О. Чубарь і К. Машіко розглядають її як інтегральний показник, що охоплює бюджетну складову та фінансовий потенціал місцевої економіки, підкреслюючи взаємозв'язок розвитку території та доходної бази бюджету [6, с. 83]. М.І. Карлін акцентує на здатності регіону фінансувати соціально-економічні потреби населення з урахуванням ресурсного потенціалу та загальнодержавних зобов'язань [7, с. 28]. Куценко Т. і Сіренко Я. визначають фінансову спроможність як комплексну характеристику, що включає достатність ресурсів, оптимальність їх структури, ефективність розподілу та стійкість до дестабілізаційних чинників [8].

Дослідження Ю. Голинського та В. Нурієвої засвідчують, що реформа децентралізації створила певний запас фінансової міцності громад, що сприяло їх адаптації до воєнних викликів [9]. Водночас повоєнне відновлення потребує консолідації бюджетних, інвестиційних та міжнародних ресурсів для відбудови інфраструктури й забезпечення сталого розвитку.

Отже, актуалізується потреба комплексного переосмислення фінансової спроможності територіальних громад як ключового елементу системи фінансів сталого розвитку в умовах повоєнної трансформації.

Мета статті полягає у дослідженні фінансової спроможності територіальних громад, оцінюванні її сучасного стану та обґрунтуванні ролі у забезпеченні сталого повоєнного відновлення України, а також визначенні напрямів зміцнення фінансової автономії та інвестиційного потенціалу громад.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оцінювання фінансової спроможності територіальних громад за підсумками дев'яти місяців 2025 року набуває особливої актуальності в умовах формування архітектури повоєнного відновлення України. Фінансова стійкість місцевих бюджетів сьогодні виступає не лише індикатором ефективності реформи децентралізації, а й ключовою передумовою забезпечення сталого розвитку територій, реалізації відновлювальних проєктів та підвищення якості публічних послуг.

Проведений аналіз 1331 територіальної громади за 11 показниками фінансової спроможності за спеціальною методологією [10] дозволяє констатувати наявність значної міжрегіональної диференціації бюджетної забезпеченості. Лише третина громад (33,9%) продемонстрували високий рівень фінансової спроможності, тоді як майже 28% перебувають у зоні низької або критичної фінансової стійкості (Рис. 1). Водночас аналіз підзвітності понад 7000 старост засвідчив інституційні проблеми: лише 57,2% звітують перед мешканцями та 49,8% – перед радами, з регіональними коливаннями від 43,7% (Харківська область) до 0% (Херсонська область). Це підтверджує, що фінансова спроможність є невід'ємною від якості місцевого врядування.

У контексті повоєнного відновлення така асиметрія створює ризики нерівномірності соціально-економічної реконструкції територій та формування «просторового розриву» у темпах розвитку.

Регіональний аналіз свідчить, що громади з високим рівнем фінансової спроможності переважно зосереджені у відносно економічно стабільних регіонах із диверсифікованою податковою базою та розвинутою інфраструктурою. Натомість у регіонах, що зазнали значних руйнувань або мають структурно слабку економічну основу, спостерігається підвищена концентрація громад із низьким і критичним рівнями фінансової спроможності. Що підкреслює необхідність диференційованої державної політики підтримки, орієнтованої на відновлення економічної бази та розширення доходного потенціалу таких територій.

Важливою тенденцією є залежність рівня фінансової спроможності від типу громади. Міські громади частіше демонструють високі показники фінансової автономії завдяки більшій концентрації економічної активності, розвинутому підприємницькому сектору та ширшій податковій базі. Водночас сільські громади значно частіше потра-

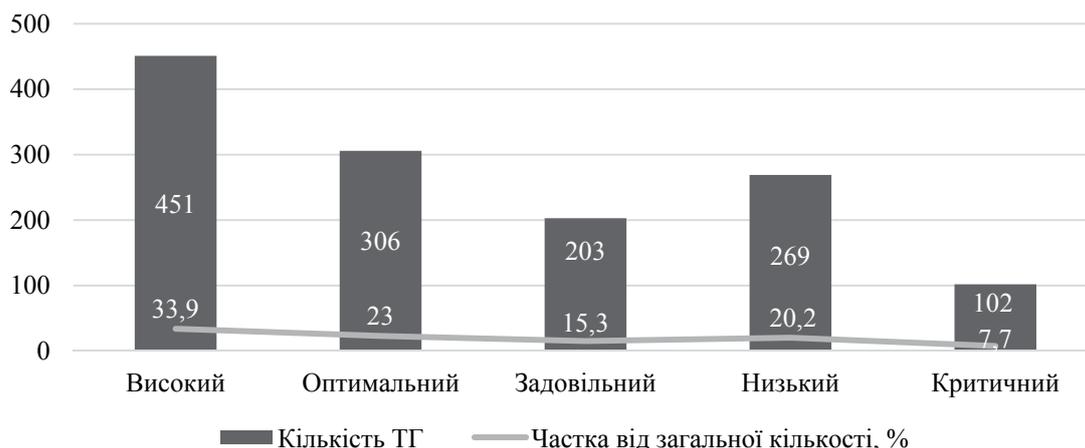

Рисунок 1 – Розподіл територіальних громад за рівнем фінансової спроможності (9 місяців 2025 року)

Джерело: побудовано авторами за [11]

пляють до категорій із низьким або критичним рівнем спроможності, що свідчить про структурну вразливість їх доходної бази. У контексті сталого відновлення це потребує розроблення механізмів стимулювання локального економічного розвитку, підтримки малого і середнього бізнесу та диверсифікації джерел надходжень.

Фінансова спроможність територіальних громад у повоєнний період має розглядатися не лише через призму поточних бюджетних показників, а як комплексна характеристика здатності громади:

- забезпечувати стабільність власних доходів;
- ефективно адмініструвати місцеві податки та збори;
- залучати інвестиційні та грантові ресурси;
- співфінансувати інфраструктурні проекти;
- підтримувати соціальні стандарти в умовах зростаючих видаткових потреб.

Особливої ваги заслуговує проблема вдосконалення міжбюджетних відносин. Значні диспропорції у бюджетній забезпеченості актуалізують необхідність модернізації механізму фінансового вирівнювання, зокрема перегляду підходів до розрахунку базової та реверсної дотацій із урахуванням демографічних змін, внутрішньої міграції та масштабів руйнувань інфраструктури.

Не менш важливою є інституційна складова фінансової спроможності. В умовах воєнних викликів і підготовки до інтеграції в Європейський Союз потребують перегляду механізми координації між рівнями публічного управління. Нечітке розмежування повноважень, дублювання функцій та виконання органами місцевого самоврядування додаткових завдань без належного ресурсного забезпечення знижують ефективність управління відновлювальними процесами. Стале повоєнне відновлення неможливе без забезпе-

чення відповідності між обсягом делегованих повноважень і фінансовими ресурсами громад.

Важливе значення має зміцнення ролі органів місцевого самоврядування в адмініструванні місцевих податків, удосконалення механізму зарахування ПДФО та розширення інструментів мобілізації внутрішніх фінансових ресурсів відповідно до європейських практик. Саме формування стабільної та диверсифікованої доходної бази це фундамент фінансової автономії громад і передумова їх участі у проектах відбудови.

Оцінювання фінансової спроможності територіальних громад у 2025 році підтверджує, що успішність сталого повоєнного відновлення України безпосередньо залежить від рівня бюджетної стійкості, інституційної зрілості та інвестиційної привабливості місцевого рівня управління. Подолання міжрегіональних диспропорцій, удосконалення механізмів міжбюджетних відносин і підвищення ефективності системи публічного управління повинні стати пріоритетними напрямами державної політики у сфері розвитку місцевого самоврядування.

Окрім того, у 2025 році інституційні та фінансові процеси в Україні дедалі більше інтегруються в логіку сталого розвитку та довгострокового повоєнного відновлення. Важливим сигналом у цьому контексті став Звіт про розширення ЄС за 2025 рік [12], оприлюднений Європейською Комісією, у якому прогрес України у регіональній політиці та координації структурних інструментів ЄС підвищено з «обмеженого прогресу» до «певного рівня підготовки». Така оцінка свідчить про поступове наближення системи територіального управління до принципів європейської політики згуртованості, що є фундаментом збалансованого та інклюзивного розвитку регіонів.

Додатковим кроком у формуванні стратегічної рамки сталого відновлення стало набуття Україною повноправного членства в Комітеті з регіональної політики ОЕСР [13]. Це відкриває доступ до міжнародних інструментів планування регіонального розвитку, оцінювання ефективності публічних інвестицій та впровадження політик, орієнтованих на довгострокову економічну, соціальну та екологічну стійкість територій.

Ухвалення Верховною Радою України законопроекту №14048 щодо забезпечення законності та прозорості діяльності органів місцевого самоврядування формує правові передумови для підвищення підзвітності у використанні бюджетних ресурсів. Для повоєнного відновлення це має ключове значення, оскільки ефективне управління фінансовими потоками безпосередньо впливає на результативність інфраструктурних та соціальних проєктів.

Зміни внесені до постанови Кабінету Міністрів №934, дозволили громадам самостійно запускати механізм відновлення пошкоджених багатоквартирних будинків і гуртожитків та підвищують управлінську автономію на місцевому рівні. Децентралізація процедур відновлення сприяє скороченню часових лагів між ухваленням рішення та реалізацією проєкту, що є критично важливим для забезпечення соціальної стабільності у постраждалих територіях.

Виділення 936,6 млн грн дотацій для прифронтових регіонів (360 млн грн – 9 обласним бюджетам, 576,6 млн грн – 93 територіальним громадам) демонструє збереження механізмів фінансового вирівнювання як інструменту підтримки територій із підвищеним рівнем ризиків [14]. У контексті сталого розвитку такі трансферти виконують стабілізаційну функцію, запобігаючи поглибленню просторових диспропорцій.

Важливим показником готовності громад до повоєнного відновлення стала їх участь у спільних програмах із Європейським інвестиційним банком. Подання 677 заявок на загальну суму 24,2 млрд грн свідчить про високий попит на інфраструктурну модернізацію та активізацію місцевого розвитку [15].

Структура проєктів відображає стратегічні пріоритети сталого розвитку:

- 8,6 млрд грн – модернізація систем теплопостачання, водопостачання, водовідведення та розподіленої генерації (енергетична стійкість та екологічна безпека);
- 6,8 млрд грн – будівництво медичних закладів (соціальна стійкість);
- 4,4 млрд грн – облаштування укриттів (безпекова складова сталого розвитку);
- 2,3 млрд грн – завершення будівництва шкіл і дитсадків (людський капітал);
- 1 млрд грн – створення фабрик-кухонь;

– 0,15 млрд грн – житло для ВПО;

– 0,85 млрд грн – заходи з безбар'єрності.

Рекомендація до реалізації дев'яти проєктів на суму 1,1 млрд грн свідчить про початок практичної імплементації інвестиційних рішень.

Запуск проєкту «Fiscal Governance for Local Reconstruction and Recovery» до жовтня 2029 року також спрямований на підвищення якості управління місцевими фінансами – від адміністрування доходів до стратегічного бюджетного планування. Що також відповідає принципам фіскальної стійкості та ефективності використання ресурсів у довгостроковій перспективі.

А співпраця Міністерства цифрової трансформації України з Partnership Fund for a Resilient Ukraine сприяє розвитку цифрової інфраструктури громад, впровадженню електронних послуг і підтримці малого та середнього бізнесу. Цифровізація управління є важливою складовою економічної резильєнтності та підвищення прозорості бюджетних процесів.

У 2025 році почала формуватися системна основа для поєднання фінансової спроможності територіальних громад із завданнями сталого повоєнного відновлення. Міжнародна інтеграція (Європейська Комісія, ОЕСР), інвестиційні механізми (ЄІБ, SECO), бюджетна підтримка (936,6 млн грн дотацій) та цифрова модернізація створюють передумови для переходу від моделі антикризового реагування до моделі довгострокового збалансованого розвитку.

Таким чином, фінансова спроможність територіальних громад у сучасних умовах виступає не лише показником бюджетної автономії, а ключовим інституційним ресурсом забезпечення економічної, соціальної та екологічної стійкості України у повоєнний період.

Висновки. З урахуванням поступового наближення України до стандартів Європейського Союзу у сфері регіональної політики та зростання ролі органів місцевого самоврядування у процесах відбудови, ключового значення набуває формування системних механізмів зміцнення фінансової спроможності територіальних громад. Фінансово стійкі громади є базовим інституційним рівнем забезпечення ефективного використання ресурсів відновлення, реалізації інвестиційних проєктів та досягнення цілей сталого розвитку у повоєнний період.

Підвищення фінансової спроможності територіальних громад потребує забезпечення повноцінної імплементації стратегічного планування як інструменту узгодження цілей розвитку з наявними та потенційними фінансовими ресурсами.

З метою підвищення ефективності фінансового управління на місцевому рівні доцільним є впровадження системних заходів, спрямованих на вдосконалення стратегічного та бюджетного

планування розвитку територіальних громад. Насамперед необхідною є уніфікація структури стратегічних документів розвитку громад шляхом чіткого визначення фінансових індикаторів, джерел формування ресурсної бази та показників оцінювання бюджетної результативності. Важливим завданням також є забезпечення узгодженості стратегічних пріоритетів розвитку із середньостроковими бюджетними планами, що дозволить підвищити реалістичність стратегічних цілей та забезпечити їх відповідність наявним фінансовим можливостям. Водночас впровадження сучасних цифрових інструментів управління місцевими фінансами сприятиме підвищенню прозорості бюджетного процесу, забезпеченню ефективного моніторингу виконання бюджетів та здійсненню об'єктивної оцінки результативності використання фінансових ресурсів.

Реалізація зазначених заходів створить передумови для переходу до фінансово обґрунтованої моделі управління територіальним розвитком, яка базується на принципах ефективності, прозорості та стратегічної узгодженості управлінських рішень.

В умовах масштабного повоєнного відновлення особливої актуальності набуває підвищення ефективності управління публічними інвестиціями на рівні територіальних громад. Зокрема формування системи пріоритизації інвестиційних проєктів із урахуванням їхнього соціально-економічного ефекту, впливу на розвиток місцевої економіки та довгострокової бюджетної ефективності. Важливим аспектом є врахування рівня фінансової спроможності громад у процесі планування та реалізації інфраструктурних проєктів, що включє оцінювання потенційних довгострокових бюджетних зобов'язань і фінансових ризиків.

Не менш вагомим є забезпечення інтеграції інструментів просторового планування, містобудівної документації та бюджетного планування в єдину систему прийняття управлінських рішень, що дозволить підвищити обґрунтованість інвестиційних рішень і забезпечити їх відповідність стратегічним цілям розвитку територій.

Застосування комплексного підходу до управління публічними інвестиціями сприятиме підвищенню ефективності використання бюджетних ресурсів, мінімізації ризиків неефективного фінансування та формуванню стійкої фінансової основи для довгострокового розвитку територіальних громад.

Державний фонд регіонального розвитку (ДФРР) має стати ключовим фінансовим інструментом підтримки територіальних громад у процесі відновлення. Для цього необхідно:

- забезпечити стабільне та передбачуване фінансування Фонду у складі державного бюджету;
- удосконалити методологію розподілу коштів із врахуванням рівня фінансової спроможності

громад, індексу податкоспроможності та потреб відновлення;

- орієнтувати фінансування на проєкти, що формують економічний потенціал громад, зокрема розвиток інфраструктури, підтримку підприємництва та створення робочих місць.

Це дасть змогу зменшити міжрегіональні диспропорції та сформувати фінансово самодостатні громади.

Зміцнення фінансової спроможності громад потребує диверсифікації джерел їхніх доходів та підвищення ефективності мобілізації власних фінансових ресурсів. Основними напрямками є:

- удосконалення адміністрування місцевих податків і зборів;
- стимулювання розвитку місцевої економіки як основи розширення податкової бази;
- розвиток механізмів муніципального кредитування та залучення інвестицій;
- створення умов для використання інструментів державно-приватного партнерства.

Все це надасть можливість зменшити залежність громад від міжбюджетних трансфертів та підвищити їхню фінансову самостійність.

Раціональне управління фінансовими ресурсами територіальних громад передбачає наявність належного рівня професійних компетенцій у сфері публічних фінансів. У зв'язку з цим особливого значення набуває підвищення кваліфікації посадових осіб органів місцевого самоврядування у сфері бюджетного планування, фінансового аналізу та управління інвестиційною діяльністю. Важливим напрямом є також запровадження сучасних механізмів внутрішнього фінансового контролю відповідно до європейських стандартів публічного управління, що сприятиме підвищенню фінансової дисципліни та ефективності використання бюджетних коштів. Поряд із цим розширення застосування цифрових технологій у процесах управління місцевими фінансами забезпечить оптимізацію фінансових процедур, підвищення оперативності управлінських рішень і прозорість бюджетного процесу.

Зміцнення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування виступає важливою передумовою забезпечення результативного використання фінансових ресурсів, спрямованих на реалізацію заходів повоєнного відновлення.

Збільшення обсягів міжнародної фінансової підтримки актуалізує необхідність підвищення рівня прозорості та підзвітності у сфері управління публічними фінансами на місцевому рівні. У цьому контексті доцільним є впровадження ефективних механізмів моніторингу та контролю використання коштів міжнародної технічної допомоги та програм відбудови, забезпечення відкритого доступу до інформації щодо формування та використання бюджетних ресурсів, а також

посилення координації між органами місцевого самоврядування та державними інституціями фінансового контролю. Реалізація зазначених заходів сприятиме підвищенню рівня довіри міжнародних партнерів та забезпеченню ефективного і цільового використання фінансової допомоги.

Таким чином, підвищення фінансової спроможності територіальних громад є визначальним чинником забезпечення ефективного та стійкого повоєнного відновлення України. Формування фінансово стабільних громад має базуватися на інтеграції стратегічного та бюджетного планування, підвищенні ефективності управління публічними інвестиціями, розширенні дохідного

потенціалу місцевих бюджетів, зміцненні інституційної спроможності органів місцевого самоврядування та забезпеченні прозорості фінансових процесів.

Реалізація запропонованих напрямів сприятиме формуванню фінансово самодостатніх територіальних громад, здатних ефективно реалізовувати проекти відбудови, стимулювати економічний розвиток і забезпечувати соціальну стабільність. Водночас це створить передумови для становлення сучасної моделі регіонального розвитку, яка відповідає принципам сталого розвитку та європейським стандартам публічного управління.

Список використаних джерел:

1. Довженко В. А., Першко Л. О., Сус Ю. Ю. Планування фінансових ресурсів територіальних громад в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2024. № 13. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-13-02-02>
2. Бліщук К.М. Сталый розвиток територіальних громад в контексті децентралізаційних змін. *Економічний простір*. 2024. № 190. С. 104–107. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-19>
3. Крупка М., Замасло О., Петик М., Дюг І. Фінансова стійкість місцевих бюджетів України в контексті фінансової інклюзії та повоєнного відновлення економіки. *Світ фінансів*. 2025. № 3(84). С. 08–23.
4. Стародубцева Л. Теоретичні аспекти формування фінансових ресурсів для забезпечення сталого розвитку. *Економічний простір*. 2024. № 192. С. 50–55. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.192.50-55>
5. Буряченко А. Є., Філімошкіна І. О. Фіскальна децентралізація та фінансова спроможність місцевого самоврядування в Україні. *Фінанси України*. 2018. № 5. С. 56–68.
6. Сембер С. В., Чубарь О. Г., Машіко К. С. Теоретичні підходи до визначення сутності фінансової спроможності і фінансових ресурсів територіальної громади. *Регіональна економіка*. 2015. № 3. С. 81–90.
7. Карлін М. І. Необхідність врахування фінансової спроможності регіонів в контексті проведення адміністративно-територіальної реформи в Україні. *Наукові записки. Серія «Економіка»*. Випуск 15. С. 21–31.
8. Т. Куценко, Я. Сіренко. Забезпечення фінансової спроможності територіальних громад як пріоритет децентралізації управління. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e92b6320-34a5-47a5-82ca-4b45098e6823/content> (дата звернення: 21.12.2025).
9. Голинський Ю., Нурієва В. Фінансова спроможність громад під час повномасштабної війни. *Економіка та суспільство*. 2023. № 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-41>
10. Оцінювання фінансової спроможності територіальних громад: оновлені підходи. URL: <https://decentralization.ua/news/17407?page=4> (дата звернення: 21.12.2025).
11. Експертна оцінка фінансової спроможності громад у розрізі областей за 9 місяців 2025 року. URL: <https://decentralization.ua/news/20215?page=2> (дата звернення: 01.01.2026).
12. Україна демонструє поступ у сфері регіональної політики – оцінка Європейської Комісії за 2025 рік. URL: <https://decentralization.ua/news/20159?page=6> (дата звернення: 01.01.2026)
13. Україна стає повноправним членом Комітету з питань регіональної політики ОЕСР. *Міністерство розвитку громад та територій України*. 2025. URL: <https://mindev.gov.ua/news/ukraina-staie-povnopravnym-chlenom-komitetu-z-pytan-rehionalnoi-polityku-oesr> (дата звернення: 06.01.2026)
14. Прифронтові регіони отримають близько 1 мільярда гривень для першочергових потреб. *Міністерство розвитку громад та територій України*. 2025. URL: <https://mindev.gov.ua/news/pryfrontovi-rehiony-otrymaiut-blyzko-1-miliarda-hryven-dlia-pershocherhoviykh-potreb> (дата звернення: 08.01.2026)
15. Розпочинається конкурсний відбір проєктів у рамках спільних з ЄІБ фінансових програм з відновлення України. *Міністерство розвитку громад та територій України*. 2022. URL: <https://mindev.gov.ua/news/rozpochynaietsia-konkursnyi-vidbir-proiektiv-u-ramkakh-spilnykh-z-ieib-finansovykh-prohram-z-vidnovlennia-ukrainy> (дата звернення: 12.01.2026)

References:

1. Dovzhenko V. A., Pershko L. O., Sus Yu. Yu. (2024) Planuvannia finansovykh resursiv terytorialnykh hromad v umovakh voiennoho stanu ta povoiennoho vidnovlennia Ukrainy [Planning of financial resources of territorial communities under martial law and post-war recovery of Ukraine]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Serii: pravo, publichne upravlinnia ta administruvannia – Problems of Modern Transformations. Series: Law, Public Administration and Governance*, no. 13. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-13-02-02> (in Ukrainian)
2. Blishchuk K. M. (2024) Stalyi rozvytok terytorialnykh hromad v konteksti detsentralizatsiinykh zmin [Sustainable development of territorial communities in the context of decentralization changes]. *Ekonomichniy prostir – Economic Space*, no. 190, pp. 104–107. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/190-19> (in Ukrainian)

3. Krupka M., Zamaslo O., Petyk M., Diuh I. (2025) Finansova stikist mistsevykh biudzhativ Ukrainy v konteksti finansovoi inkluzii ta povoiennoho vidnovlennia ekonomiky [Financial sustainability of local budgets of Ukraine in the context of financial inclusion and post-war economic recovery]. *Svit finansiv – World of Finance*, no. 3(84), pp. 08–23. (in Ukrainian)
4. Starodubtseva L. (2024) Teoretychni aspekty formuvannia finansovykh resursiv dlia zabezpechennia staloho rozvytku [Theoretical aspects of forming financial resources to ensure sustainable development]. *Ekonomichnyi prostir – Economic Space*, no. 192, pp. 50–55. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.192.50-55> (in Ukrainian)
5. Buriachenko A. Ye., Filimoshkina I. O. (2018) Fiskalna detsentralizatsiia ta finansova spromozhnist mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini [Fiscal decentralization and financial capacity of local self-government in Ukraine]. *Finansy Ukrainy – Finances of Ukraine*, no. 5, pp. 56–68. (in Ukrainian)
6. Sember S. V., Chubar O. H., Mashiko K. S. (2015) Teoretychni pidkhody do vyznachennia sutnosti finansovoi spromozhnosti i finansovykh resursiv terytorialnoi hromady [Theoretical approaches to defining the essence of financial capacity and financial resources of a territorial community]. *Rehionalna ekonomika – Regional Economy*, no. 3, pp. 81–90. (in Ukrainian)
7. Karlin M. I. (2010) Neobkhdnist vrakhuvannia finansovoi spromozhnosti rehioniv v konteksti provedennia administrativno-terytorialnoi reformy v Ukraini [The need to consider the financial capacity of regions in the context of administrative-territorial reform in Ukraine]. *Naukovi zapysky. Seriya "Ekonomika" – Scientific Notes. Series "Economics"*, issue 15, pp. 21–31. (in Ukrainian)
8. Kutsenko T., Sirenko Ya. (2025) Zabezpechennia finansovoi spromozhnosti terytorialnykh hromad yak prioritet detsentralizatsii upravlinnia [Ensuring the financial capacity of territorial communities as a priority of governance decentralization]. Available at: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e92b6320-34a5-47a5-82ca-4b45098e6823/content> (in Ukrainian)
9. Holynskiy Yu., Nuriieva V. (2023) Finansova spromozhnist hromad pid chas povnomashtabnoi viiny [Financial capacity of communities during a full-scale war]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, no. 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-41> (in Ukrainian)
10. Otsiniuvannia finansovoi spromozhnosti terytorialnykh hromad: onovleni pidkhody (2025) [Assessment of the Financial Capacity of Territorial Communities: Updated Approaches]. Available at: <https://decentralization.ua/news/17407?page=4> (in Ukrainian)
11. Ekspertna otsinka finansovoi spromozhnosti hromad u rozrizi oblastei za 9 misiatsiv 2025 roku (2025) [Expert Assessment of the Financial Capacity of Communities by Region for the First 9 Months of 2025]. Available at: <https://decentralization.ua/news/20215?page=2> (in Ukrainian)
12. Ukraina demonstruie postup u sferi rehionalnoi polityky – otsinka Yevropeiskoi Komisii za 2025 rik (2025) [Ukraine Demonstrates Progress in Regional Policy – European Commission Assessment for 2025]. Available at: <https://decentralization.ua/news/20159?page=6> (in Ukrainian)
13. Ministry for Communities and Territories Development of Ukraine (2025) Ukraina staie povnopravnym chlenom Komitetu z pytan rehionalnoi polityky OESR [Ukraine becomes a full member of the OECD Regional Policy Committee]. Available at: <https://mindev.gov.ua/news/ukraina-staie-povnopravnym-chlenom-komitetu-z-pytan-rehionalnoi-polityky-oesr> (in Ukrainian)
14. Ministry for Communities and Territories Development of Ukraine (2025) Pryfrontovi rehiony otrymaiut blyzko 1 miliarda hryven dlia pershocherhovykh potreb [Frontline regions will receive about UAH 1 billion for priority needs]. Available at: <https://mindev.gov.ua/news/pryfrontovi-rehiony-otrymaiut-blyzko-1-miliarda-hryven-dlia-pershocherhovykh-potreb> (in Ukrainian)
15. Ministry for Communities and Territories Development of Ukraine (2022) Rozpochynaietsia konkursnyi vidbir proiektiv u ramkakh spilnykh z YeIB finansovykh prohram z vidnovlennia Ukrainy [Launch of a competitive selection of projects within joint EIB financial programs for Ukraine's recovery]. Available at: <https://mindev.gov.ua/news/rozpochynaietsia-konkursnyi-vidbir-proiektiv-u-ramkakh-spilnykh-z-ieib-finansovykh-prohram-z-vidnovlennia-ukrainy> (in Ukrainian)

Дата надходження статті: 12.02.2026

Дата прийняття статті: 27.02.2026

Дата публікації статті: 16.03.2026